

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

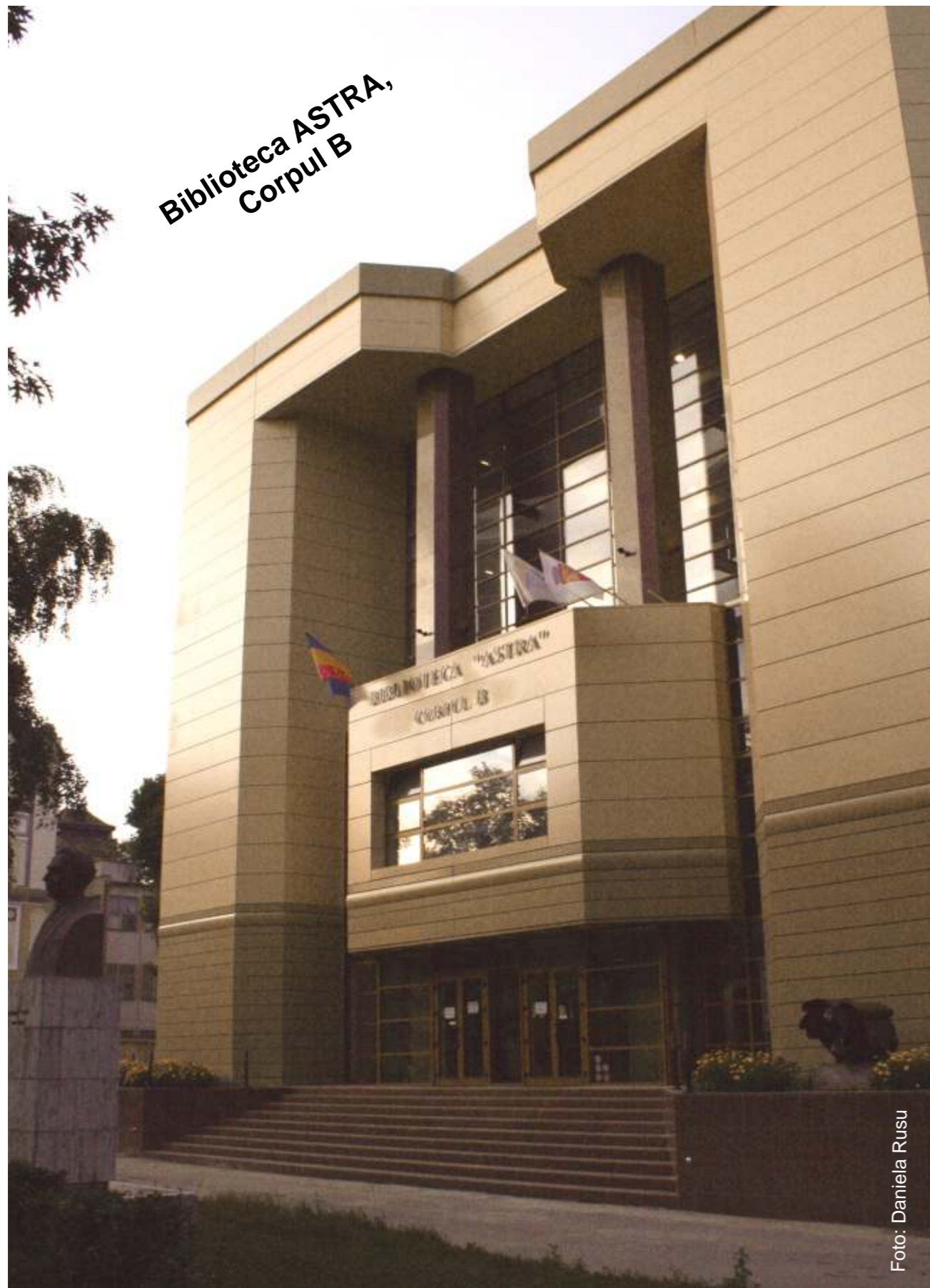
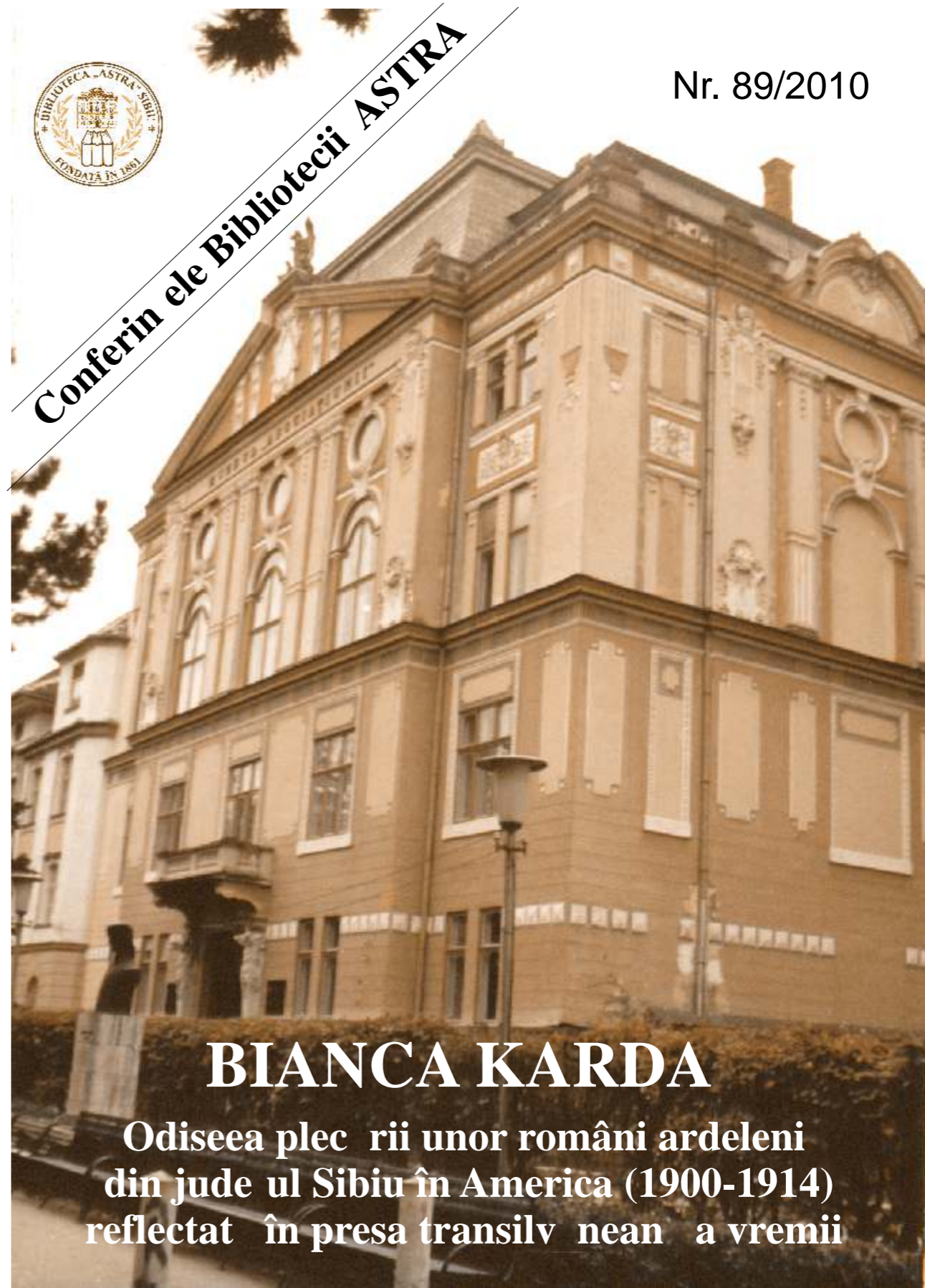

Foto: Daniela Rusu

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 89/2010

BIANCA KARDA

**Odiseea plecării unor români ardeleni
din județul Sibiu în America (1900-1914)
reflectată în presa transilvăneană a vremii**

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele Bibliotecii ASTRA:

BIANCA KARDA: *Odiseea plecării unor români ardeleni
din județul Sibiu în America (1900-1914)
reflectată în presa transilvăneană a vremii*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**

Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

BIANCA KARDA
n. 1973

CURRICULUM VITAE

Nume și prenume: **KARDA BIANCA-RODICA**

Data și locul nașterii: 17.06.1973, Sibiu, jud. Sibiu

Studii: Colegiul de Biblioteconomie-Arhivistică, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, 1995

Facultatea de Istorie, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, 1998

Ocupația de bază: bibliotecar

Locul de muncă: Biblioteca Județeană „ASTRA” Sibiu

Activitate de cercetare: Începuturile emigrației românești în Statele Unite ale Americii

De ce am ales să studiez despre primii români americani?

Deoarece am avut ocazia fericită de a vizita eu însămi America într-un moment în care acest lucru nu era accesibil multor români și la o vârstă la care mirajul american își pune amprenta definitiv asupra personalității. După ani a apărut inițiativa de a cerceta începuturile

emigrației românești în S.U.A., având la dispoziție în cadrul bibliotecii mult material informativ: în primul rând o bogată colecție de periodice vechi (de la începutul secolului al XX-lea) și cărți pe această temă. De asemenea, am luat informații și „de pe teren”, adică de la urmași (fii, nepoți, strănepoți) ai acestor primi emigranți români din zona Sibiului și împrejurimi. Și aceste mărturii servesc drept sursă de documentare pentru articolele pe care le scriu.

Până acum am redactat un prim articol numit „Oodiseea plecării unor români ardeleni din județul Sibiu în America (1900-1914) reflectată în presa transilvăneană a vremii” care va fi publicat în revista „Studii și comunicări de etnologie” scoasă sub egida Academiei Române, filiala Sibiu, de asemenea în Conferințele ASTREI din anul 2010.

Pe viitor intenționez să îmi dezvolt cercetarea, evidențiind aspecte mai puțin cunoscute ale fenomenului imigraționist din Transilvania în America. Apoi doresc să diversific aria de cercetare și să mă axez și pe alte teme de interes istoric, eventual să mă înscriu la doctorat.

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă .....</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești .....</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș .....</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate .....</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului .....</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 – .....</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>> .....</i>	7
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007		8
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere .....</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu .....</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii .....</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica .....</i>	12
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel .....</i>	13
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă .....</i>	14
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna .....</i>	15

George Banu	<i>Actorul european</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i>	28
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i>	29
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30

Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri'a, nu are dreptu a se numerá între poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39
Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40

Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înfiiințarea unei școli române de fete în Sibiu .....</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român .....</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române .....</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă .....</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare .....</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889 ...</i>	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român .....</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu .....</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu .....</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în emanciparea femeii și educația copiilor .....</i>	50
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective) .....</i>	51
Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI .....</i>	52

Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și reputația cea mai mare a omului .....</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale .....</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj .....</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu .....</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române .....</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat .....</i>	58
Matei Pamfil	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea .....</i>	59
Matei Pamfil	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea .....</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China .....</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI .....</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu .....</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret - Atanasie Marian Marienescu – .....</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie .....</i>	65
Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică .....</i>	66
Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918 .....</i>	67

Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849 .....</i>	68
Antonie Plămădeală	<i>ASTRA – Ctitorii și ctitoriile ei .....</i>	69
Vasile Avram	<i>Sensuri bipolare în poezia lui Blaga .....</i>	70
Vasile Avram	<i>Ritual pentru Noica .....</i>	71
Vasile Avram	<i>Codul Eminescu .....</i>	72
Vasile Avram	<i>Modelul Cioran .....</i>	73
George Barițiu	<i>Unul din scopurile principale ale școlilor de fete este să împuțineze urmările triste ale blestemului care se numește lux, vanitate omenească, dacă nu le poate paraliza cu totul .....</i>	74
George Barițiu	<i>Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru .....</i>	75
Diana Câmpan	<i>Constantin Noica – restituiri .....</i>	76
Diana Câmpan	<i>Aventura adevărului fără de sfârșit în cultură; Cultura – o utopie asumată .....</i>	77
Alexandru Dobre	<i>Asociațiunea Trasnilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român și Societatea Academică Română .....</i>	78
Valer Hossu	<i>Episcopul Dr. Iuliu Hossu – Trăirea în jurământul pentru sionul românesc .....</i>	79

Cornel Lungu	<i>Momente ale participării Sibiului la Revoluția din 1848-1849 în Transilvania. Locul și rolul Comitetului Națiunii Române .....</i>	80
Cornel Lungu	<i>Din legăturile “ASTREI” cu societăți academice și culturale române și străine 1861-1914 .....</i>	81
Cornel Lungu	<i>Pașii poetului în cetate .....</i>	82
Ovidiu Hurduzeu	<i>Capitalismul cu conștiință și economia participativă .....</i>	83
Ion Bianu	<i>August Treboniu Laurian .....</i>	84
Ilie Moise	<i>Ilie Dăianu și spiritul Blajului .....</i>	85
Cornel Lungu	<i>Petiția Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către președintele Woodrow Wilson .....</i>	86
Alexiu Tatu	<i>Mihai Viteazul în documentele Serviciului Județean Sibiu al Arhivelor Naționale .....</i>	87
Eugenia Crișan	<i>Generalul francez Berthelot și România .....</i>	88
Bianca Karda	<i>Odiseea plecării unor români ardeleni din județul Sibiu în America (1900-1914) reflectată în presa transilvăneană a vremii .....</i>	89

BIANCA KARDA

**Odiseea plecării unor români ardeleni
din județul Sibiu în America (1900-1914)
reflectată în presa transilvăneană a vremii**

Motto:

*„Vă voi scoate din suferință...și vă voi duce
într-o țară unde curge lapte și miere.” (Exodul, 3/17)*

Primul studiu asupra românilor emigrați în S.U.A., scris la 1913, relevă că țăranii români din satele județului Sibiu au fost primii care s-au încumetat să pășească în necunoscut pe pământul american binecuvântat de zei și idealizat în mentalul colectiv al întregii populații rurale din Transilvania, Banat și Bucovina începutului de secol XX¹. America a constituit în acea perioadă un miraj pentru europeanul de rând, iar locuitorii din fostele provincii ale Imperiului Austro-Ungar se înscriau în acest curent de opinie. Acest lucru se datora faptului că se născuseră, crescuseră, se formaseră ca oameni și trăiau într-un imperiu cosmopolit, unde, obligați de împrejurări, au învățat limbile „stăpânirii” (germană și maghiară). Unii au urmat școli în aceste limbi sau serviseră în armata imperială, nu erau deci niște simpli țărani ignoranți, ci

---

¹ Iosif Șchiopul, Români din America în Luceafărul, Sibiu, an XII, nr. 7-14/ 1913, p. 293-294

oameni care au căutat și prin această cale să își îmbunătățească condițiile de viață din patria natală, fiind chiar dispuși să înceapă o cu totul altă viață în „Lumea nouă”. Toate acestea erau împrejurări favorabile plecării.

Cauzele care i-au determinat pe ardeleni să ia drumul Americii au fost în primul rând cele de natură economică, scrisorile primilor plecați către familia și rudele din țară, reclamele societăților de navigație, dorința de a scăpa de armata imperială.

1. Cauzele economice constau în: sărăcie, datorii, case ipotecate băncilor, lipsa pământului odată cu creșterea populației. Doreau în primul rând să câștige suficienți bani pentru a cumpăra pământ la întoarcere. Venitul anual al unui țăran român din Ardeal era de până la 300 coroane, echivalent cu prețul maxim al unei călătorii cu vaporul până în America.¹ Această generație de primi emigranți mai este numită de istoriografia contemporană și generația “mia și drumul” după expresia pe care ei înșiși și-au atribuit-o. Își propuneau să economisească o mie de dolari din ceea ce urmau să câștige acolo și să își poată plăti biletul de vapor pentru întoarcere. Aici trebuie să menționăm ce valoare avea în banii de astăzi acea mie de dolari. Raportul este de aproximativ 30 la 1, deci 1000 de dolari acum un veac este echivalentul unei sume de 30.000 de dolari în zilele noastre. Crescuse prețul pământului în ultimii 40 de ani, raportul între capitalul investit în pământ și profitul de pe urma acestuia era în defavoarea țăranului, creditele agrare erau neperformante, crescuse și prețul cărnii².

Din folclorul românilor de peste ocean : “Frunzuliță de dudău/ Asta-i țară bună, zău/ Vii aici sărac lipit/ Peste-un an ești pricopsit/ Ești acasă

---

¹ Emigrările, în Foaia poporului, Sibiu, an X, nr. 3, 13/ 26 ianuarie 1902, p. 1

Ibidem, nr. 8, 17 februarie/ 2 martie 1902, p. 1

²Emigrarea de Coriolan Pop în Tribuna, Arad, an X, nr. 222, 29 noiembrie/ 12 decembrie 1906, p. 1

căldărar/ Aici ești milionar”¹; “Veniți feciori după mine/ În America e bine/
Câștigi șapte-opt coroane/ Și petreci tot prin saloane²/ Faceți bani ca să plătiți/
La domnii cei prăpădiți.”³ De acolo trimiteau bani celor cărora le datorau:
”Trimet bani la nădrăgari/ La pârlitii de notari/ Și la domnii de la stat”⁴. Și o
mărturie a vieții grele de peste ocean: “...Că muncesc de patru ani/ Și azi n-am
trei gologani/ Și-o hăinuță în spinare/ Numai zece găuri are/ Niște ghetе
învechite/ de zece ori peticite/ Numai noapte-n vis, prin somn/ Vecinic mă
visez tot domn/ Numai prin somn și prin vis/ Mă tot cred în paradis”⁵ – tristă
iluzie. Desigur nivelul lor de trai din America era mai ridicat sau mai scăzut în
funcție de modul în care se gospodăreau individual.

În 1902 ministrul de interne austro-ungar Széll Kálmán trimisese o
circulară către toate autoritățile, prin care anunța că îndrumase toți funcționarii
oficiilor poștale și de telegraf să intercepteze toate apelurile din S.U.A., să
confiște de asemenea publicațiile și scrisorile închise sosite de acolo prin care
se făcea propagandă pentru emigrare⁶. La un moment dat, în 1913, s-a discutat
chestiunea emigrărilor de către subcomisia bugetară a guvernului imperial din
Viena. Dezbaterile au durat cinci săptămâni, după care s-a ajuns la concluzia că
sărăcia era cauza principală e emigrării și că fenomenul nu putea fi stopat.⁷

2. Agenții societăților de navigație trimiși în Europa de Est pentru a face
reclamă biletelor de vapor se deplasau din sat în sat și făceau propagandă

---

1 Aurel Sasu, *Cultura română în Statele Unite și Canada*, vol. 2: *Nostalgia românească*, București, 1993, p. 122

2 Saloane aici înseamnă cârciumi. Termenul provine din englezescul “saloon”, cunoscut mai ales din filmele western. Din informațiile pe care le deținem, reiese faptul că primii români emigranți își împărțeau timpul între muncă, biserică și cârciumă, ultimele două fiind singura alinare a vieții grele de emigrant.

3 Aurel Sasu, *Op. cit.*, p. 130

4 *Ibidem*, p. 129

5 *Ibidem*, p. 132

6 Széll Kálmán în *contra emigrărilor în Foaia poporului*, Sibiu, an X, nr. 22, 26 mai/ 8 iunie 1902, p. 254

7 Sărăcia și emigrarea în *Foaia poporului*, Sibiu, an XX, nr. 49, 1/ 14 decembrie 1913, p. 2

pentru emigrare. Se încerca totuși descurajarea lor de către administrațiile locale. Unele agenții de plasament al forței de muncă veneau în satele transilvane și ofereau locuri de muncă și călătoria în America¹. Una dintre cele mai cunoscute astfel de companii era una a unui bancher german numit Missler cu sediul în Bremen: “Fire-ai Missler blăstămat/ Că tu ne-ai înstrăinat/ Cu vaporul blăstămat.”²

Acești agenți își racolau clienții din orașele mai mari din Imperiu, spre exemplu patrolau prin Viena, în locuri publice, purtând pe cap o șapcă cu însemnul firmei pe care o reprezentau și abordau tinerii întrebându-i dacă îi interesează plecarea în America, oferindu-le totodată și biletul de vapor.³ Pentru fiecare emigrant racolat, agentul câștiga aproximativ 20 de coroane comision din partea companiei pentru care lucra. Mulți dintre agenți erau evrei.⁴

3. Dorința de a scăpa de îndeplinirea serviciului militar (“slujba la împărății”) și de a evita înrolarea mai ales în perioada imediat premergătoare primului război mondial era o altă cauză ce îi determina să dorească să își părăsească țara. Un emigrant primise în anul 1911 o scrisoare de la cei de acasă prin care era invitat să se întoarcă în țară să fie luat în armată. Invitația și răspunsul lui sunau cam așa: “Vină-acasă, Vasilie!/ Că te-a scris la cătănie/ Vin acasă, nu mai sta/ Nu-ți părăsi patria ta/ Eu acum așa le scriu/ Dragii mei acas’

---

1 Mary Leuca, *Imigrația românească în America – primul val în O istorie a românilor de pretutindeni*, vol. 5: *Românii din America*, București, 2006, p. 54

2 Aurel Sasu, *Op. cit.*, p. 24

3 Această informație este o mărturie povestită de un emigrant din Miercurea Sibiului, Dumitru Oprean, care a plecat în America în anul 1909. El a povestit fiului său de unde am preluat informația.

4 Iosif Șchiopul care a oferit primele relatări despre românii din America, dar și alți gazetari români ai vremii fac repetate referiri la acest lucru.

nu viu/ Că pe-aici o dau tare bine/ Da-n cătane n-am cu cine”¹. În 1912 niște tineri încercaseră să fugă de armată prin emigrare. Recrutările nu mai erau atât de stricte din punct de vedere medical, deoarece era nevoie de un contingent cât mai mare de soldați. Atunci unii agenți de emigrare au profitat de situație și i-au îndemnat pe unii tineri să eludeze rigorile recrutărilor și să emigreze fără pașapoarte, deci ilegal. Serviciul militar la infanterie, unde fuseseră recrutați ar fi durat doi ani, se pare însă că perspectiva îndeplinirii lui îi speria. Acest lucru putea avea consecințe destul de grave pe termen lung, deoarece o dată întorși în patrie, erau supuși unor pedepse militare aspre (legea marțială).²

Despărțirea de familii în vederea emigrării era sfâșietoare. O astfel de relatare din presa vremii are o doză de tragism demnă de teatrul antic grecesc: e descrisă cu amănunte plecarea unui sătean din Ardealul natal, unul din zecile de mii de bărbați în floarea vârstei care luau drumul pribegiei. Cu această ocazie era petrecut de întreg satul într-un infinit de trist ritual asemănător celui de înmormântare “... un mort viu, care nu se duce să se îngroape, ci se duce să se înstrăineze în cea mai depărtată străinătate” Bietul om nu se îndura să plece, fiind așteptat de familie, rude și... un sat întreg, își petrecea cele de pe urmă ore dinaintea plecării în cârciuma satului, luându-și rămas bun de la prieteni. În vederea plecării se îmbrăcase în “straie nemțești”, apoi sărută pământul din grădina casei, își ia rămas bun de la vitele din grajd, bea apă din fântână, sărută icoanele, se închină și se urcă în căruța care îl așteaptă în fața casei împreună cu soția, copiii și mama, într-o altă căruță se urcă frații, surorile, rude, prieteni, iar în urma căruțelor un convoi mare de oameni – o întregă procesiune³.

---

1 Aurel Sasu, Op. cit., p. 98

2 Emigrări din cauza recrutării în Foaia poporului, Sibiu, an XX, nr. 32, 5/ 18 august 1912, p. 8

3Plecarea unui român la America în Gazeta Transilvaniei, Brașov, an LXX, nr. 132, 15/ 28 ianuarie 1907, p. 5

Obținerea pașapoartelor era o chestiune dificilă, ele se obțineau fie din birourile „solgăbirăilor”¹ sau prim pretorilor care erau niște funcționari administrativi ce aveau birouri în orașele mai mari ale Imperiului, inclusiv în Sibiu, sau din cancelariile prefectilor (vicispani)². Pentru a mai stăvili valul de emigrări ministrul de Interne a emis o lege prin care vicecomiții (subprefecții) și căpitani de poliție puteau emite și ei pașapoarte celor ce doreau să emigreze, dar condiționat de plata unei taxe pentru a scăpa de serviciul militar. Această taxă trebuia plătită pe toți anii pe care voiau să își scoată pașaport³. Din informațiile ce le avem însă, reiese că majoritatea plecau fără pașaport, în primul rând fiindcă autoritățile americane nu le solicitau acest act la sosire, iar biletul de vapor le ținea loc în acest caz și de pașaport. Emigrarea în acest mod era clandestină, cei care încercau să traverseze granițele Imperiului se expuneau riscului de a fi prinși de autorități și arestați sau pedepsiți cu amendă.

Un exemplu este cel al unui proprietar de cârciumă sas din Sibiu, numit Daniel Rehner, care lucra pentru firma lui Missler, fiind deja în evidența poliției locale. Acesta urma să expedieze 7 persoane din Gura Râului, 4 din Nucet și una din Orlat. Comisionul plătit agentului de fiecare dintre aceștia era de 8 coroane. Se speculează și faptul că, deoarece își comandau “haine nemțești” de la croitor special pentru plecare, și acesta era implicat în afacere, iar pentru hainele executate primea un bonus în plus. Cei din Nucet plecaseră deja, dar ceilalți au fost opriți în gara din Sibiu, percheziționați și li s-au confiscat banii ce îi aveau asupra lor (1970 de coroane), biletele de vapor și alte acte, mai puțin pașapoarte⁴. De asemenea călăuzele, cei care îi transportau

---

1 Cuvântul provine din maghiarul “szolgabíró” (magistrat)

2 Emigrări în Tribuna, Arad, an X, nr. 12, 17/30 ianuarie 1906, p. 5

3 Foaia poporului, Sibiu, an XV, nr. 12, 25 martie/7 aprilie 1907, p. 146

4 Un agent de emigrare prins, în Foaia poporului, Sibiu, an X, nr. 9, 24 februarie/9 martie 1902, p. 106

cu căruța spre punctele de frontieră, în cazul în care erau prinși, erau arestați sau amendați.

Din presa transilvăneană a vremii reiese faptul că majoritatea emigranților se îmbarcau din porturile nord-germane Hamburg sau Bremen de la Marea Nordului, deoarece în acest fel își scurtau călătoria pe mare. Pe de altă parte, autoritățile de la Viena duceau în primii ani ai secolului XX o politică de descurajare a emigrărilor, restricționând acordarea de pașapoarte doar dacă plecarea se făcea prin portul Fiume, aflat pe teritoriul actualei Croații, pe atunci parte componentă a Imperiului Austro-Ungar.

Cine dorește călătorie de
plăcere ieftină, bună și
iute în

**6 zile la
America**

(Statele unite, Canada și
Argentina) acela să ceară
îndrumări românești dela

Falk & Comp
(secția românească.)

Hamburg,
Strada Raboisen. 30.

În 6 zile
la
AMERICA.

Transport de persoane
în
TOATE PĂTURILE DIN LUME.

Cereți clarificări și îndrumări.
E de ajuns carte posta'ă.

Răsuundem românește.

FALK et Comp.
Secția românească.

Hamburg.
Strada Raboisen Nr. 30.

În 6 zile
la
America

Transport de persoane
în
America de nord, Canada și Argentina.

Cereți clarificări.
E de ajuns carte postală.
Răspundem în românește.

Falck et Comp.
Secția românească.

154 1-13

Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.

Dintr-o altă mărturie aflăm de asemenea că unii emigranți români ardeleni din zona Făgărașului de pildă se îmbarcau din portul Constanța, trecând clandestin granița Imperiului prin munți pe lângă comuna Cârțișoara, traversau masivul Bâlea, ajungând apoi în Curtea de Argeș și de acolo în Constanța.¹ Din păcate, despre acest lucru deținem puține informații scrise. Un punct de frontieră era Pasul Turnu Roșu, o trecătoare în Munții Carpați spre Muntenia, iar un altul era Vama Cucului lângă Cârțișoara. Totuși, o informație din presă relatează cazul unui agent evreu din București numit Mayer Freud, care expedia emigranți români, fiind în legătură cu un funcționar

¹ Informația provine de la doamna Valeria Opincaru din Sibiu, nepoata unui emigrant din comuna Scoreiu, județul Sibiu, care a emigrat în America în anul 1906 îmbarcându-se din portul Constanța.

de la Prefectura județului Constanța cu ajutorul căruia le obținea pașapoarte. Cazul ajunsese în atenția ministrului de interne român¹.

Unii nu aveau posibilități să-și plătească nici biletul de tren până în orașul-port de unde se îmbarcau, circulau clandestin „la noroc”. Alții își vindeau toate bunurile pentru a-și putea procura biletul de călătorie sau împrumutau bani de la bancă: “Bani din bancă împrumutai/ La câștig apoi plecai”.² Iar alții au lucrat în porturi sau chiar pe vapor pentru a strânge banii necesari drumului.

În porturi trebuiau găzduiți, hrăniți și se prelucrau “dosarele” a câte 4000 de persoane odată, ei provenind din toată Europa de sud-est, Italia, Rusia, Turcia, Grecia, țările arabe etc. Întâi trebuiau identificați aceia care urmau să fie respinși la examinarea medicală și trimiși înapoi pe cheltuiala companiei navale. Apoi, odată selectați și cu biletul de vapor primit, așteptau să se îmbarce. Majoritatea călătoreau la clasa a III-a, un vapor având o capacitate și de peste 3000 de pasageri și nu pleca din port până nu era plin. Pe vapor primeau hrană puțină. Erau înștiințați că sosise ora mesei prin semnalul sonor al unui clopot. Cabinele erau întunecoase, neaerisite. La clasa a II-a condițiile erau ceva mai bune, diferența de preț nu era prea mare, iar examinarea medicală mai puțin exigentă³.

Toată această odisee se întindea pe parcursul mai multor săptămâni astfel: plecarea din satul natal cu o căruță sau pe jos până în localitatea cea mai apropiată unde exista gară (în acei ani în județul Sibiu existau și garile din Săliște și Miercurea Sibiului), apoi călătoria cu trenul până la granița

---

1 Agent care înlesnea emigrarea țăranilor români în America, în Tribuna, Arad, an XI, nr. 17, 21 ianuarie/ 3 februarie 1907, p. 2

2 Aurel Sasu, Op. cit., p. 95

3 Informația provine de la domnul Dumitru Oprean, menționat anterior, din relatările tatălui domniei sale. Acesta a fost avertizat în legătură cu acest lucru de un tânăr evreu pe care îl întâlnește la Viena.

Imperiului Austro-Ungar (punctul de frontieră era localitatea Katowice, aflată actualmente în sudul Poloniei, provincia Silezia, atunci tot în componența Imperiului Austro-Ungar). Acolo li se vizau pașapoartele, călătorind mai departe până în orașul-port de unde se îmbarcau, cel mai adesea, cum spuneam, din porturile germane Hamburg și Bremen: “Din Bremen bilet luând/ Ne-am dus toți în tren pe rând/ Trenul dacă s-a-ncărcat/ Cu noi repede-a plecat/ Și mergând vreo patru ore/ Am ajuns la apă mare”¹, sau “Peste Dunăre-am trecut/ Și Austria-am văzut/ Din Viena am plecat/ Drum spre Hamburg am luat.”²

Apoi călătoreau aproximativ două săptămâni pe mare și ocean până la sosirea în portul New York: “Cine n-a fost pe vapor/ Acela nu știe de dor/ Cine n-a trecut marea/ Nu știe ce-i boala grea”³. Adeseori întâmpinau și furtuni pe mare care puteau fi cumplite: “Apoi s-a stârnit deodată/ O furtună-nfricoșată/ Cu ploaie și vânt turbat/ Cerul s-a întunecat/ Valurile pe vapor/ Se izbeau îngrozitor... Noi de frică înghețați/ Ne rugăm înfricoșați/”⁴. O altă relatare: “Vasul nostru se legăna tocmai ca o frunză mititică pe valurile mării și noi abia stăteam pe picioare chiar proptindu-ne de ceva țeapăn”. Unii pasageri care stăteau pe puntea vaporului fuseseră trântiți la pământ⁵. Sub grupajul “De la frații din America” unii emigranți descriau fidel călătoria până în America: “Am plecat de acasă (autorul era din Arad n.a.) în 20 Octomvrie și în 22 Octomvrie am ajuns la Brema unde am stat până la 24 oct. dimineața la 7 oare, apoi earăși ne-am pus pe tren și după o călătorie de 3 ore am ajuns la Brema-Halle la port. Aici ne-am suit pe vapor și tot în 24 Oct. la amez 12 ore am pornit din portul Brema-Halle spre America, unde după o călătorie grea de

---

1 Ibidem, p. 11-12

2 Ibidem., p. 22

3 Ibidem., p. 17

4 Aurel Sasu, Op. cit., p. 96-97

5 Scrisoare din America în Tribuna, Arad, anul VIII, nr. 43, 28 februarie/ 12 martie 1904, p. 3

unsprezece zile în 4 Noemvrie am sosit în port la New York. ... în 5 Noemvrie am eșit de pe vapor...ne-am dus la gară unde tot în ziua de 5 Nov. sara la 8 ore ne-am pus pe tren, și apoi în 7 Nov. la 12 ore amez am sosit la Cincinnati, statul Ohio, unde mă aflu și astăzi.¹”

Vaporul britanic „Carpathia”² (cel care a fost chemat în ajutor când s-a întâmplat tragedia Titanicului) făcea lunar cursa Europa-America cu plecare din portul Fiume la Marea Adriatică, iar călătoria costa 180 de coroane: “Te-am lăsat iubită țară/ Și-am plecat din tine afară/ Pe Marea Adriatică/ În drum spre America”³; “Și pe tren eu m-am suit/ Pân-la Fiume am plătit”.⁴ Uneori pleca cu întârziere, iar călătorii aveau de așteptat, pe lângă lunga și obositoare călătorie cu trenul, încă o zi sau două până se îmbarcau, ceea ce îi istovea și reducea în ultimă instanță din numărul lor (fie mureau pe drum, fie erau respinși la sosirea în America din motive de sănătate). Modul în care erau tratați emigranții în portul Fiume era umilitor. Un bărbat îi scria soției: “Îndată ce am ajuns în Fiume au tratat cu noi în mod brutal. Vreo patru mii de călători am fost tiscuiți în o sală murdară, unde nu aveam nici pe ce să ședem....Dacă cineva pleacă spre America, numai prin Fiume să nu plece, ci mai bucuros rămână acasă. Aici ai numai să plătești, dar omul nu știe pentru ce se plătește. Deslușiri nu ți se dau.”⁵

Se făcea astfel o selecție naturală foarte dură, iar condițiile în care călătoreau erau vitrege. Exista un medic pe vapor, chiar și pentru emigranții săraci, însă necunoașterea limbii engleze îi împiedica să comunice, încât se

---

1 Petru Rațiu, Dela frații din America în Foaia poporului, Sibiu, an VIII, nr. 19, 24 ianuarie/ 6 februarie 1902, p. 5

2 Carpathia, în Tribuna, Arad, an XIII, nr. 51, 19 martie 1909, p. 2

3 Aurel Sasu, Op. cit., p. 32

4 Ibidem, p. 100

5 Soarta emigrantului, în Tribuna, Arad, an X, nr. 62, 30 martie/ 12 aprilie 1906, p. 5

petreceau și cazuri dramatice de deces în timpul călătoriei: “Dacă mori te-aruncă-n mare/ Să fii peștilor mâncare”.¹

Exista un acord economic între compania navală britanică “Cunard Line” care deținea vaporul și autoritățile Imperiului Austro-Ungar, prin care emigranților nu li se eliberau pașapoarte decât din portul Fiume, făcând astfel călătoria mai lungă și mai obositoare. “Cunard Line” care era reprezentată și în Ungaria de o altă societate primea subvenții de la stat, speculându-se faptul că mai mulți politicieni maghiari ai momentului erau implicați în afacere. Se crease astfel un conflict de interese între companiile germane de transport naval și aceasta, deoarece fiecare vapor german avea un profit net de pe urma îmbarcărilor masive de peste 50.000 coroane, era deci o afacere de succes².

La sfârșitul anului 1904 compania “Cunard Line”, fiind foarte solicitată, nu reușea să expedieze toți emigranții, o parte dintre aceștia fiind redirectionați și către porturile din Belgia, Olanda și Franța: Anvers, Rotterdam și Havre.³

1 Aurel Sasu, Op. cit., p. 63

2 Legea în contra emigrărilor, în Tribuna, Arad, an VIII, nr. 61, 24 martie/ 6 aprilie 1904, p. 1

3 Aranjarea emigrărilor, în Tribuna, Arad, an VIII, nr. 226, 30 noiembrie/ 13 decembrie 1904, p. 4

AMERICA

Plecare din **HAVRE** în fiecare Sâmbătă,
din **VIENA** în fiecare Marți.

Bilete de drum pe

Linia franceză

Bilete de drum pe

Căile ferate americane

în ori și care stațiune
cu prețuri originale.

Informații mai de aproape
gratis și franco numai pe

Linia franceză

Wien IV. Wiener-Gürtel 16
(gegenüber der Süd u. Staatsbahn).

■ A se observa acurat adresa. ■

[3029,1-6.]

Într-o singură săptămână din luna noiembrie 1912 plecaseră cu “Carpathia” nu mai puțin de 1200 emigranți din Ungaria.

Un alt aspect deloc de neglijat este și frica ancestrală pe care o simțeau oamenii simpli față de drumuri lungi și de ape: “Cum valul mare venea/ Vaporul se legăna/ Și oamenii-nspăimânta”¹; “Dar când te sui pe vapor/ Vai, Doamne, te iau fiori/ Când vezi apa sărind tare/ Te cuprinde frica mare.”² Aurel Sasu surprinde excelent acest aspect legat de sufletul țaranului român în cartea sa în care a publicat lirica de înstrăinare: “Majoritatea celor plecați erau țărani, care trăiseră în comunități închise, munceau și se rugau în taină, într-o transcendență familială (‘Tu știi că plugul meu/ mi-e altar și Dumnezeu’- George Coșbuc). Observația lui Coșbuc este exactă, oamenilor le era frică de drumuri și de ape, intimitatea lor cosmică se baza pe un număr fix de elemente (cerul înstelat, apa curgătoare și comuniunea cu pământul). Iar acești oameni erau puși acum în fața traversării unui ocean, erau confrunțați cu moartea violentă, lipsiți de biserică și preot, înspăimântați de un sfârșit fără groapă și slujbă creștinească. Mare trebuie să fi fost disperarea și tristețea lor, devastator trebuie să fi fost gândul întoarcerii (‘Aici e atîta dor/ cîta apă în izvor’).³ “

Principala poartă de acces către Statele Unite în perioada 1892 – 1954 era Insula Ellis, din portul New York, dominată de faimoasa Statuie a Libertății pe care era scris:

“Trimiteți-i pe cei fără adăpost și prinși în vârtejul vieții grele la mine. Îmi ridic făclia lângă poarta de aur.” Impactul cu priveliștea insulei și a zgârie-norilor new-york-ezi era covârșitor. Odată ajunși acolo li se făcea controlul medical, iar celor declarați “inapți” li se făcea un semn în formă de X

---

1 Aurel Sasu, Op. cit., p. 12

2 Ibidem., p. 15

3 Aurel Sasu, Op. cit., p. 6

cu creta pe spate; după caz erau reexaminați sau trimiși înapoi acasă. Uneori se întâmpla ca, din această cauză, să fie despărțite familii. Analfabeții, bolnavii, delicvenții sau cei care nu aveau bani destui erau plasați într-un fel de “detenție” până se hotăra dacă erau admiși sau respinși¹.

Șederea pe insulă putea dura câteva zile în funcție de starea lor de sănătate, până se definitivau examinările medicale și erau considerați admiși pe teritoriul american. Erau examinați pe rând, de către doi medici, unul le făcea o examinare generală, iar celălalt era oftalmolog. Apoi urma un interogatoriu al poliției pentru a se stabili dacă sunt infractori, și erau trecuți într-o sală de așteptare unde își schimbau banii și își cumpărau biletul de tren către orașul care le era destinația finală².

Pe insulă primeau hrană, aveau acces la băi, apoi erau conduși la un vapoaraș care-i debarca în New York în cca. 20 de minute. De acolo erau conduși către gară de unde luau trenul spre orașele Youngstown sau Cleveland (în statul Ohio), Detroit (Michigan), Chicago (Illinois) unde erau așteptați de confrății lor din țară. Acest ultim drum până la destinația finală putea să dureze până la 18 ore. Dacă încercăm să socotim timpul scurs de la plecarea din satul natal până la “ultima stație”, acesta însumează aproximativ o lună de zile.³ “Apă verde, vineție/ Mi-ai mâncat inima mie/ Cum se mănca pita bună/ Că am mers pe tine o lună/ O lună și două zile/ Până mi-am ieșit din fire”⁴; “Foaie verde de nagară/ De la Ițcani din gară/ Mi-am luat carte de dus/ Și am plecat spre Apus... Și am pornit încetișor/ Drumul înspre vapor/... Și am pornit apoi

---

1 Immigration Through Ellis Island, Award Winning Documentary Film: Island of Hope, Island of Tears – Charles Guggenheim, National Park Service, 1992

2 Idem nota precedentă

3 Andrei Popovici, Americanii de origine română în Sociologia românească, București, 1937, an II, nr. 5-6, p. 219

4 Aurel Sasu, Op. cit., p. 16

ca vântul/ Trei zile și trei nopți ca gândul/ La Hamburg a fost sfârșitul/...Acolo trei săptămâni am stat/ Până vaporul ne-a luat...”.¹

Începând cu anii 1911 și 1912 au apărut noi restricții la emigrarea în America: analfabeții (emigranții trebuiau să citească un text de aproximativ 40 de cuvinte în limba maternă), bărbații necăsătoriți, cei trecuți de vârsta de 50 de ani, necalificații, unii asiatici, li se cerea un “certificat de bună purtare” din partea primăriilor de unde erau, o sumă de minim 25 de dolari. În orașele mari precum New York, Chicago nu mai aveau dreptul să se stabilească, acestea fiind deja suprapopulate cu emigranți. Responsabile de faptul că soseau mai mulți emigranți decât aveau nevoie S.U.A. în acei ani erau societățile de navigație care făceau reclamă asiduă pentru plecarea în America, îmbarcându-se persoane care nu îndeplineau condițiile de emigrare. Se puneau chiar problema confiscării vapoarelor de către autoritățile americane sau aplicarea unor pedepse societăților de navigație. De asemenea era obligația lor să aibă pe vas personal medical și asistență socială pentru emigranți. Uneori noii sosiți erau trimiși înapoi și în număr de 300 persoane/ zi. Femeile și copiii care soseau la soți, tați, frați etc. așteptau și săptămâni la rând până când autoritățile de pe insulă primeau declarațiile din partea acestora de susținere financiară a lor, în puține cazuri noii sosiți aveau această declarație asupra lor². O relatare dură despre emigrare apare într-o scrisoare a unui român unde se specifică următoarele: pe lângă înăsprirea legii, noului sosit i se cerea să specifice în ce oraș dorește să se stabilească și, în funcție de numărul de locuri de muncă disponibile în orașul respectiv, era admis sau respins. O altă piedică era înfățișarea lor deplorabilă la sosirea în America, din motive lesne de înțeles, specificate și anterior. La întrebarea dacă vor găsi de lucru în orașul în care

---

1 Ibidem, p.182

2 E rău în America, în Foaia poporului, Sibiu, an XIX, nr. 32, 7/ 20 august 1911, p. 8

aveau de gând să se așeze, li se sugera un răspuns de genul: “Dacă nu voi găsi de lucru în orașul în care mă duc, voi găsi în altă parte, cine caută cu adevărat să muncească găsește oriunde”. Nu în ultimul rând trebuiau să se prezinte îngrijiiți și cu îndrăzneală la interviu, să renunțe la atitudinea de umilință cu care erau obișnuiți în țară.¹

De regulă aveau puțin bagaj și hainele pe care le purtau. După examinarea medicală așteptau așezați în sala uriașă să le vină rândul la “interviu”, pentru majoritatea nu dura mai mult de o zi. Erau împărțiți după două criterii în patru categorii: cei care aveau și cei care nu aveau nici un fel de rude în S.U.A.; cei care sosiseră doar pentru a câștiga bani și a se întoarce apoi în țara de origine și cei hotărâți să nu se mai întoarcă. Actele solicitate erau: adeverință medicală în regulă, o declarație a unei rude stabilite în S.U.A. care să specifice faptul că emigrantul nu era un delicvent, o adeverință că nu vor lucra în zone periculoase. Urma interviul cu ajutorul unui translator. Prima întrebare era: “Câți bani aveți ?” fiind obligatoriu minim echivalentul a 5 lire sterline sau 25 dolari. Bani cu care veniseră din țările de origine, în cazul românilor coroane austro-ungare, îi schimbau pe insulă în dolari, la un ghișeu de schimb valutar. Un amănunt interesant este și faptul că, începând cu anul 1906, fiecare emigrant primea la sosirea pe insula Ellis câte un pachet de țigări din partea firmei “American Tobacco Trust.”²

Termenii “guvern”, “polițist” pe care îi auzeau la ofițerii de imigrări îi terifiau fiindcă le amintea de semnificația acestor cuvinte în țara de baștină unde cei mai mulți erau oprimați de autorități, nu aveau noțiunea de “democrație”, mulți aveau pentru prima dată în viață dată sentimentul libertății.

---

¹ Emigranții la America în Foaia poporului, Sibiu, an XX, nr. 12, 18/ 31 martie 1912, p. 5

²Cum se îmbogățesc americanii în Tribuna, Arad, an X, nr. 239, 23 decembrie/ 5 ianuarie 1907, p. 20

O lege a emigrării din 1882 stipula o taxă de 50 cenți pentru fiecare emigrant, în 1907 s-a revizuit legea și taxa a devenit de 4 dolari, se făcea excepție de la această taxă situația în care emigrantul trăise cel puțin un an până atunci în S.U.A. Noua lege a emigrării din 1917 îi excludea și pe: alcoolici, cerșetori, poligami, anarhiști¹.

O statistică a românilor trăitori în America până la 1913 a putut fi efectuată doar cu ajutorul Serviciului de Emigrare American (biroul central din Washington, ale cărui rapoarte se bazau pe registrele vapoarelor care debarcau emigranți în porturile Statelor Unite).² Un amănunt interesant, dar care în același timp îngreuna realizarea unei statistici corecte și complete, era faptul că autoritățile americane nu solicitau pașaport călătorilor, ci orice act de identitate. În acest context, știut fiind faptul că numele românești erau maghiarizate în acte, aceste rapoarte se bazau pe declarațiile scrise sau verbale ale emigranților. Dorința de a ajunge la destinație era însă atât de mare încât pentru cei mai mulți nu conta cum erau înregistrați la sosire, de etnie română sau maghiară. Exodul acesta spre Statele Unite este foarte plastic exprimat de folclor: “Frunzuliță trei spanace/ S-au pornit ai noștri-ncoace/ Și vin neică ca potopul/ De se miră New York-ul.”³

Austro-Ungaria a furnizat Americii cel mai mare număr de emigranți dintre toate țările în anii 1904 și 1905, ei fiind din mai multe etnii din Imperiu, în ordinea de mai jos: maghiari, slovaci, germani, polonezi, români, ruteni, evrei.⁴

Începând cu anul 1899 în rapoartele oficiale ale Biroului de Emigrări etnia română avea o rubrică separată. Până în anul 1900 se estimează că

---

1 The Golden Door – Immigration Documentary

2 Iosif Șchiopul, Op. Cit., p. 220-221

3 Aurel Sasu, Op. Cit., p. 141

4 Imigrări în America în Tribuna, Arad, an X, nr. 8, 11/24 ianuarie 1906, p. 3

numărul românilor emigrați în America nu depășea cca. 1000 de persoane. Până în anul 1905 statisticile continuă să fie destul de vagi vizavi de locul de proveniență al românilor, se preciza doar numărul lor, nu și zona exactă de unde proveneau, doar un raport din 1903 precizează totuși și acest lucru¹.

Perioada cu cel mai mare număr de emigranți români este cea cuprinsă între anii 1905-1907, ceea ce determină o mai mare atenție acordată acestei etnii și o grupare a lor pe zone de proveniență: Austria (adică Bucovina) și Ungaria (adică Transilvania), ponderea covârșitoare având-o cei din Transilvania, cu mult mai puțini cei din Bucovina și Vechiul Regat. Dintre cei din România, majoritatea erau evrei. O cifră oficială a emigranților români până la 1912 este în jur de 102.000, dintre care s-au întors în țară peste 33.000 (deci cam o treime), rămânând acolo cca. 68.000, la care se adaugă etnicii români trăitori pe teritoriul Ungariei, care de asemenea au emigrat, deci o cifră foarte exactă nu se poate stabili, poate undeva între 80.000 și 100.000. Recensământul din 1910 a consemnat 87.724 persoane originare prin naștere sau părinți din România antebelică, majoritatea lor fiind încă născuți în România (75%). Aceeași sursă statistică semnalează prezența în anul 1910 în S.U.A. a unui număr de 42.277 imigranți cu limba maternă română, plecați din Transilvania, România antebelică și alte părți. Românii au reprezentat în perioada anilor 1903-1914, 21,3% din numărul total al emigranților plecați din fosta Ungarie către America.²

Unele situații (și avem motive să credem că nu au fost puține!) deveneau anecdotice din cauza comunicării defectuoase între funcționarii

---

1 Iosif Șchiopul, Op. cit., p. 223-224

2 Radu Toma, Românii în America de Nord până la sfârșitul primului război mondial, în Victor Crăciun, Gheorghe Zbucă, Op. Cit., p. 72-73

Gheorghe Zbucă, Comunități românești în S.U.A. și Canada, în Op. Cit., p. 256

serviciului de emigrare american de pe Insula Ellis și proaspăt sosiții emigranți care nu cunoșteau limba engleză. Astfel este povestea adevărată a cunoscutului regizor de filme american de origine armeană Elia Kazan care, în cartea sa autobiografică intitulată “America, America” povestește cum, la debarcarea pe insula Ellis a fost întrebat pe rând cum se numește, ce vârstă are, dacă are rude în America și alte întrebări de rutină. Neînțelegând limba engleză, a răspuns la toate cu numele său real: Hohanes Gardasian, la care, ofițerul de la serviciul de emigrări, repetându-i prenumele Hohanes... Hohanes l-a “americanizat” pe loc spunându-i Joe Arness – și astfel i-a rămas numele. Aceste întâmplări ne duc cu gândul la alte posibile înregistrări modificate ale numelor străine, după cum a înțeles oficialitatea respectivă. “Străbunicul unui american numit John Landman, venit din România pe la 1890, necunoscând limba engleză, întrebat fiind de către șeriful care se deplasase la stâna lui cine este, omul, neînțelegând prea bine ce vrea șeriful... a răspuns cu toate vorbele englezești pe care le știa, John, pentru că auzise că așa îi ziceau lui în loc de Ion și *land, man*, adică *pământ, bărbat*, pentru a spune că el este stăpânul locului acela. Șeriful a notat John Landman, deși pe om îl chema Ion Zaharia.”¹

Majoritatea acestor emigranți plecaseră cu gândul reîntoarcerii în țară. Însă doar aproximativ o treime dintre ei s-au întors, ceilalți s-au împământenit și au format viitoarea comunitate românească din Statele Unite ale Americii, integrându-se bine în construcția unei țări ce se afla atunci în plin avânt industrial. Românii, ca și ceilalți emigranți, și-au adus din plin contribuția la construirea șoselelor, podurilor, căilor ferate, zgârie-norilor, au muncit în mine, topitorii și oțelării, devenind în timp parte din poporul american.

---

¹ Cristiana Crăciun, Transilvania din inima Americii, în Victor Crăciun, Gheorghe Zbucă, Op. cit., p 245